

Köttkonsumtion på samhällsagendan

Sommarens miljönyhet kom i slutet av juli då de stora tidningarna Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter samtidigt bestämde sig för att ta upp en rapport från FN:s livsmedelsorgan FAO vilken tog en närmare titt på köttproduktionens miljökonsekvenser. Rapporten, Livestocks long shadow, kom i slutet av förra året; kanhända det var på grund av nyhetstorka den kom upp under sommaren.

Hur som helst är det välkommet att denna rapport görs och uppmärksammas. Köttätandet behöver diskuteras eftersom det är en så fundamental del av vår livsstil samtidigt som det rymmer en stor etisk och miljömässig problematik. Tidigare har detta brännbara ämne tagits upp av mindre, ideologiskt aktiva grupper. Så kallade militanta veganer har genomfört illegala aktioner som har gjort det lätt för allmänheten att avfärda veganer och vegetarianer som fanatiker och tokstollar, trots att de flesta är lugna och sansade människor som helt enkelt tagit konsekvenserna av sin övertygelse.

Uppenbarligen är ingrodda vanor svåra att påverka trots goda argument. Inte minst kan man ifrågasätta den moderna tidens köttfabriker där uppfödning sker under koncentrationslägerliknande former. Den etiska problematiken med köttätande ska inte undervärderas, och bland de ganska stora mängder ungdomar som blir vegetarianer torde de etiska aspekterna väga tyngst. De tycker också det är spännande med nya maträtter och är nyfikna på matkulturer som kommer från exotiska länder, där man generellt sett inte alls äter så mycket kött som i västvärlden. Tidigare hade vi ju det likadant i vårt land och de som tror att kött var något som dagligen stod på bordet i Fattigsverige, lever i en villfarelse. Faktum är att vi aldrig ätit så mycket kött som vi gör idag. Köttkonsumtionen har ökat kraftigt på senare år från cirka 50 kg/person år 1990 till 75 kg 2005.

Vi ska komma ihåg att i många fattiga länder är kött en lyx som man bara kan unna sig då och då, och rätteligen så, eftersom köttproduktion är en synnerligen resurskrävande och miljöstörande verksamhet. I västvärlden kan vi framställa kött billigt tack vare att vi har stor jordbruksareal i förhållande till folkmängd, extremt hög mekanisering i jordbruket som i sin tur bygger på stora insatser av olja, konstgödsel och kemikalier. Vi kan med säkerhet utgå från att vårt billiga kött bygger på att vi överutnyttjar vår miljöskuld och sätter oss i en miljöskuld som våra barn och barnbarn får betala i framtiden. I sammanhanget framstår det som ganska sjukt att EU faktiskt fortfarande har köttsubventioner i stor skala: hundratalsmiljoner kronor går till detta ändamål.

Rapporten från FAO har nu fått stor uppmärksamhet och det beror sannolikt på att vi har blivit mottagligare för argument som rör klimatfrågan. Det som slagits upp stort är att världens boskapssektor har större miljöpåverkan än transportsektorn när det gäller växthusgaser. Hela 18 % av världens samlade utsläpp av växthusgaser härrör från boskapssektorn, främst i form av metan och kväveoxider, vilka har många gånger högre klimateffekt än koldioxid. Metanet produceras i idisslarnas magar och kväveoxiderna kommer från gödseln.

För varje kilo producerat kött skapas växthusgaser motsvarande 36,4 kilo koldioxid. Totalt motsvarar det utsläppen från 25 mils bilåkning och 20 dagars oavbrutet användande av en 100-wattslampa.

Det är dock inte enbart produktionen av växthusgaser som gör boskapssektorn problematisk ur miljösynpunkt. Det moderna jordbruket kräver stora mängder fossila bränslen för jordbearbetning och framställning av konstgödsel. Kom ihåg att den största delen av jordbruksmarken i vårt land används för foderproduktion. Av spannmålen används ca $\frac{3}{4}$ till djurfoder, sedan tillkommer även stora arealer vall som enbart går till foder, men även av oljeväxter och baljväxter går största delen till foder. Troligtvis används över 80 % av den svenska jordbruksarealen till foderändamål. FAO:s

rapport meddelar att 26 % av jordens isfria landyta används till betesmark och att 33 % av all världens jordbruksmark används till odling av foder.

Arealen jordbruksmark ökar hela tiden i världen och den till synes omätliga hungern på kött är härigenom till stor del ansvarig för skövlingen av världens skogar och främst då regnskogarna i tropikerna. Rapporten meddelar att 70 % av den tidigare skogklädda ytan i Amazonas används för betesmark och den resterande delen används till största delen för produktion av foder. Här spelar faktiskt vår egen köttkonsumtion också in eftersom Sverige märkligt nog importerar stora mängder sojabönor till foder, något som odlas i stora mängder i tropikerna på tidigare regnskogsmark.

På det här sättet är också boskapssektorn direkt och indirekt ansvarig för flera av de mest kritiska miljöfrågorna som ökenutbredning genom överbetning; starkt minskad biologisk mångfald genom skogsskövling; erosion och jordskred på nämnda sätt (sediment från jordbruksmark hotar också havens korallrev); dricksvattenförgiftning genom kemikalieanvändning i jordbruket och gödselläckage; övergödning av hav och sjöar; sänkning av grundvattennivåerna och förstöring av floders strandbankar; utvecklande av antibiotikaresistens (50 % av antibiotikan används till husdjur); med mera.

Självklart kan man genom att använda en miljövänlig teknik minska och kanske så småningom eliminera dessa skadeverkningar. Men faktum kvarstår att animalieproduktion i stor skala sätter jordens ekosystem under stark press och att det vore mycket lättare att komma till rätta med problemen om också boskapsmängden minskade. Det finns bara ett sätt att göra detta: genom att äta mindre kött och mejeriprodukter. I dag går alltså utvecklingen åt rakt motsatt håll och i takt med att utvecklingsländerna får det bättre vill de också öka sin konsumtion av animalier. Men vi kan knappast kräva av tredje världens befolkning att de ska konsumera mindre än vad vi själva gör. Alltså måste vi själva föregå med gott exempel. Det är vi som har kunnandet och resurserna.

Med en minskning av kött- och mjölkkonsumtionen kan vi frigöra mängder av vegetabilisk föda för human konsumtion. Nötboskap är synnerligen dåliga omvandlare av protein: endast en tiondel av den tillförda fodermängden fås ut i form av kött (grisar och fåglar är bättre på detta). Däremot är idisslare väldigt bra på att ta tillvara lågvärdigt foder som gräs. Vill man äta kött på ett miljövänligt sätt så bör man alltså se till att få tag på kött från naturbeten. Men en ordentlig minskning av köttkonsumtionen mår både vi själva, djuren och jorden bra av. Läs Fobos devis på omslaget!

Lars Forslin

Länkar:

<http://www.fao.org/ag/magazine/0612sp1.htm>

<http://tinyurl.com/u24vy>

http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_16393515.asp

<http://www.vegfab.org/go/3382/sv/DesktopDefault.aspx>

<http://www.stockholmsfria.nu/artikel/19649>